УДК 711.165

Е. Ф. Гарбузюк
А. С. Субін-Кожевнікова

ПОВОЄННА ВІДБУДОВА УКРАЇНСЬКИХ МІСТ НА ПРИКЛАДІ М. ВІННИЦІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглядається важливість планування відбудови міст ще до завершення бойових дій, виявлення методів подолання проблем з відновлення міст постраждалих від війни. Підкреслюється необхідність створення загального плану відбудови, який враховує як аспекти відновлення зруйнованих об'єктів, так і модернізацію міста. Оцінка руйнувань, залучення інвестицій та співпраця з міжнародними організаціями є ключовими етапами процесу. Особливу увагу приділено відновленню Будинку офіцерів у Вінниці, з акцентуванням на збереженні історичних елементів та адаптації будівлі до сучасних потреб громади.

Ключові слова: *відбудова, українські міста, етапи, модернізація, адаптація.*

Abstracts

The importance of planning the reconstruction of cities before the end of hostilities, the identification of methods for overcoming the problems of restoring cities affected by the war is considered. The need to create a general reconstruction plan that takes into account both aspects of the restoration of destroyed objects and the modernization of the city is emphasized. Assessment of destruction, attraction of investments and cooperation with international organizations are key stages of the process. Particular attention is paid to the restoration of the House of Officers in Vinnitsa, with emphasis on preserving historical elements and adapting the building to the modern needs of the community.

Keywords*: reconstruction, Ukrainian cities, stages, modernization, adaptation.*

Вступ

Руйнування, спричинені російсько-українською війною, стали найбільшим випробуванням для українських міст у новітній історії. Втрати інфраструктури, житлового фонду, соціальних об'єктів та історичної спадщини вимагають комплексного підходу до майбутньої відбудови. Однак відновлення міст після війни – це не лише питання фізичного відновлення будівель і доріг, а й можливість переосмислення міського простору, запровадження інноваційних рішень у сфері архітектури, містобудування та сталого розвитку.

Руйнування, завдані війною, не лише знищили інфраструктуру, але й суттєво вплинули на соціальну, економічну та культурну площину міст. Відбудова українських міст стала не лише необхідністю, а й викликом, що вимагав нових підходів до містобудування, планування та управління. Відновлення міст – це можливість не лише повернути їм колишню красу, але й зробити їх ще кращими, враховуючи уроки минулого та прагнучи до майбутнього.

Результати дослідження

Повоєнна відбудова є складним і багатогранним процесом, який вимагає системного підходу та врахування специфічних умов кожної країни. Історичний досвід різних країн, які пережили руйнівні конфлікти, дає нам цінні уроки, які можуть бути застосовані в умовах сучасної України.

Досліджуючи досвід інших країн, можна зробити важливий висновок: планування відбудови слід починати ще до завершення бойових дій. Наприклад, у Варшаві відновлення розпочалося в 1945 році, коли війна ще тривала [1]. Це дозволило швидко вирішити ключові проблеми, такі як забезпечення житлом і відновлення інфраструктури.

Перший етап відбудови включає розчищення завалів і оцінку масштабів руйнувань. Для цього потрібні спеціалізовані технічні засоби, експерти та значна кількість робочої сили. Важливо не лише

прибрати сміття, але й ефективно використати звільнені території. Наприклад, у Роттердамі на таких ділянках створювали сільськогосподарські угіддя для забезпечення населення [1].

Наступний етап – це фінансування та залучення інвестицій. Важливо залучити всі зацікавлені сторони – місцеві громади, уряди, міжнародні організації та бізнес – до процесу відновлення. Це забезпечує прозорість, врахування потреб різних груп населення та формування спільної відповідальності за відбудову. Співпраця з міжнародними організаціями та країнами-партнерами може надати необхідні ресурси, експертизу та технології для ефективної відбудови [2].

Відоме місто Хіросіма розпочала своє відродження з розробки плану, незважаючи на те, що після ядерного вибуху здавалося, що життя там неможливе. Попри страх перед радіацією, місто почало відновлюватися, а статус міста миру допоміг отримати необхідну фінансову підтримку [1].

Повоєнне відновлення міст – це не лише відбудова зруйнованих будівель, а й відродження культурної спадщини, яка є душею кожного міста [3]. Історичні та культурні особливості території мають стати фундаментом для планування відновлення, адже вони відображають унікальність міста, його історію та ідентичність. Відновлюючи міста, ми відновлюємо не лише фізичні споруди, а й пам'ять про минуле, традиції та цінності, які передаються з покоління в покоління. Важливо зберегти архітектурні пам'ятки, історичні квартали та культурні об'єкти, які є свідками історії міста. Водночас необхідно враховувати сучасні потреби громади, створюючи комфортний та функціональний простір для життя.

Вінниця, як і багато інших міст України, відчула на собі жорстокість війни. Трагічні події 14 липня 2022 року завдали серйозної шкоди місту, зокрема Будинку офіцерів – важливому культурному центру (рис. 1). Його відновлення – це не лише повернення будівлі до життя, але й відновлення культурної спадщини та символу стійкості українського народу [4].

Рис 1. Зруйнований російськими ракетами Будинок офіцерів у м. Вінниця

Відновлення Будинку офіцерів у Вінниці – це процес, який вимагає не лише фізичної відбудови, але й глибокого розуміння історичного значення будівлі та потреб громади. Тому першим кроком має стати детальна оцінка руйнувань, проведена фахівцями в галузі будівництва, архітектури та історії. Їхнє завдання – визначити стан несучих конструкцій, фундаменту, фасадів та інженерних мереж, а також зберегти цінні історичні елементи.

На основі цієї оцінки буде розроблено концепцію відновлення, яка поєднає історичний вигляд будівлі з сучасними потребами громади. Важливо зберегти автентичність фасадів, але водночас модернізувати внутрішній простір, зробивши його функціональним і комфортним.

Внутрішній простір стане сучасним і доступним для всіх, з використанням новітніх технологій. Обов'язково передбачається створення меморіального простору, присвяченого пам'яті загиблих, а прилегла територія буде перетворена на комфортний громадський простір з озелененням та зонами відпочинку. Для фінансування відновлення залучаються кошти з державного бюджету, міжнародних грантів, приватних інвестицій та громадських ініціатив, адже це спільна справа, що вимагає зусиль від усіх: влади, громади та міжнародних партнерів [2].

В умовах війни, що триває, необхідно врахувати ризики повторних обстрілів. Тому при відбудові

Будинку офіцерів слід обов'язково передбачити облаштування сучасного та надійного укриття.

Укриття має відповідати всім вимогам безпеки та бути здатним захистити відвідувачів у разі повітряної тривоги. Воно має бути обладнане вентиляцією, запасами води та їжі, а також мати достатньо місць для всіх, хто перебуває в будівлі [3].

Крім того, укриття може бути використане не лише як захисний простір, але й як місце для проведення освітніх заходів, виставок або інших подій у мирний час. Таким чином, воно стане невід'ємною частиною Будинку офіцерів, що відповідає сучасним вимогам безпеки та комфорту.

Щоб відновити не лише стіни, але й пам'ять про загиблих, важливо перетворити процес відбудови на спільну справу громади. Ми можемо організувати виставки-реквієми, де фотографії та художні твори розкажуть про трагедію та героїзм, провести концерти-пам'яті, де музика стане голосом скорботи та надії, а також організувати тематичні лекції та дискусії, щоб спланувати майбутнє [1].

Важливо, щоб Будинок офіцерів не лише відновив свою функцію культурного центру, але й став місцем пам'яті, де кожен зможе вшанувати героїв та відчути єдність з містом. Відродження Будинку офіцерів – це не просто відбудова, це відновлення нашої спільної історії та віри в майбутнє.

Висновки

Відбудова українських міст після завершення російсько-української війни стане одним із найважливіших етапів у відновленні країни. Це не лише питання фізичної реконструкції зруйнованих будівель та інфраструктури, а й можливість створити комфортне, сучасне та безпечне міське середовище, яке відповідатиме потребам суспільства.

Встановлено, що ключовими аспектами успішної відбудови мають стати стратегічне планування, залучення фахівців з урбаністики та архітектури, активна участь громад та міжнародна підтримка. Відновлення України – це не лише виклик, а й шанс створити якісно новий міський простір, що стане символом стійкості, розвитку та європейського майбутнього країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Повоєнна відбудова: що переймати і чого уникати українським містам? URL: https://hmarochos.kiev.ua/2022/12/14/povoyenna-vidbudova-shho-perejmaty-i-chogo-unykaty-ukrayinskym-mistam/ (дата звернення: 15.03.2025).
2. Плану відновлення України. URL: https://recovery.gov.ua/ (дата звернення: 15.03.2025).
3. Довідник з відбудови міст. Київ: Урбанина, 2023 — 400 с.
4. Зруйнований російськими ракетами Будинок офіцерів у Вінниці: що чекає на історичну будівлю. URL: https://i-vin.info/news/zruynovaniy-rosiyskimi-raketami-budinok-oficeriv-u-vinnici--scho-chekaye-na-istorichnu-budivlyu-5909.html (дата звернення: 15.03.2025).

Гарбузюк Емілія Федорівна - студентка групи БМ-21б, Факультет будівництва, цивільної та екологічної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: eye.em6989@gmail.com

Науковий керівник: ***Субін-Кожевнікова Альона Сергіївна*** – к. архітектури, доцент кафедри будівництва, міського господарства та архітектури, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: subinkozhevnikova@vntu.edu.ua

Emilia Fedorivna Harbuzyuk - student of group BM-21b, Faculty of Construction, Civil and Environmental Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: eye.em6989@gmail.com

Supervisor: ***Subin-Kozhevnikova Alona*** – Ph.D. (Candidate of Architecture), associate professor of Department of Construction, Municipal Economy and Architecture, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: subinkozhevnikova@vntu.edu.ua.